

GAZETA TRANSILVANIEI

Apare în fiecare zi de lucru.

Abonamentul: pentru Austro-Ungaria pe an 24 cor., pe 1/2 an 12 cor., pe 1/4 an 6 cor. Pentru România şi streinătate pe an 40 franci, pe 1/2 an 20 franci, pe 1/4 an 10 franci.

REDACTIA,
TIPOGRAFIA ŞI ADMINISTRATIJA:
BRAŞOV, PIATA MARE Nr. 30.
Telefon: Nr. 226.

Pentru Braşov cu dusul acasă pe an 24 coroane. Fără dus acasă pe an 20 coroane, pe 1/2 an 10 coroane, pe 1/4 an 5 coroane. Un număr 10 bani. Inserate: un şir peti 20 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarif şi învoială. — Reclame pe pagina a 3-a un şir 20 bani.

Comentariile zilei.

O politică ungurească independentă nu există. Căci a avea numai o politică internă, lipsită deci de pandantul ei sprijinitor, politica externă, nu înseamnă încă politica unui stat adevărat. De aceea s-a născut doară în Ungaria partidul independenţist.

Şi astfel în clipele, când ţara noastră este chemată să se pronunţe asupra unor acte de importanţă pentru întreaga monarhia, parlamentul ungar votează fără discuţie ceea ce i se cere sau i se impune de politica austriacă, care conduce. În senzul acesta Ungaria este intradevărb robită Austriei.

S-a încercat o dezrobire a ei şi acum în urmă, pe tema intrucerii votului universal. Dar masele mari ale cetătenilor ungari nu au priceput însemnătatea politică a reformei şi nu au putut-o impune în alegerile din urmă, cari ar fi trebuit să dea un guvern iust. De altă parte politica austriacă s-a văzut constrânsă de relaţiile politice mondiale să pună Ungariei alternativa: sau reformele militare şi după ele reforma electorală cum o veţi voi, sau după reforma electorală ce se va face prin democraţi şi independenţi, reformele militare.

În faţa acestei alternative, care cerea o dezlegare grabnică, fiindcă o cerea tripla alianţă, ca să-şi arate puterile armate, ambiţiile partidelor ungureşti se puteau deslănţui. 67-iştii, astăzi partidul muncii, au crezut să ia asupra lor executarea părţii întâi a alternativei, căci astfel asigurau nu numai pe seama Ungurilor ci şi pe seama aristocraţiei şi a plutocraţiei ungureşti influinţa hotărâtoare în alegerile ce se vor face pe baza unei noi legi electorale, ticluită după placul lor. Independenţi au rămas cu celălalt rol.

Şi a fost o întâmplare numai, că în partidul muncii s-a găsit un om cu mult mai energie, cu mult mai tiran, cu mult mai puţin scrupulos decât este celălalt conducător politic, Iusth. De aceea a triumfat Tisza. Şi a triumfat şi din mo-

tivul, că el încă este unul din aceia, ale căror interese materiale şi a căror moştenire politică pot fi apărate printr-o lege electorală, care va păstra întreaga influinţa claselor stăpânitoare şi va asigura şi mai departe tirania unei singure naţiuni într-o ţară poliglotă.

Astfel, după actul ilegal al lui Tisza, pot fi multumite: şi politica austriacă şi naţiunea maghiară.

Alegerea lui Tisza ca preşedinte al Camerei ungare ar putea fi caracterizată şi cu cuvintele „a fost salvarea Maghiarimei“, cari se aud în gura unuia şi a altuia. Noi am putea adăuga: „O salvare, da, dar nu pentru totdeauna“.

Şi de fapt Ungurii înşişi îşi văd ameninţat viitorul şi politicienii de-ai lor caută să-l apere cu mijloace mai eficace decât ar putea fi chiar o înşelătoare lege electorală. Prefectul unui judeţ din Ardeal a stabilit pe baza statistice — adevărul afirmaţiilor sale îl lăşăm în grija statisticianilor noştri! — că noi Românii cumpărăm pământuri dela alte naţii: că ne facem prin munca noastră cinstită stăpâni de fapt ai ţării, care a fost odăta numai a noastră. — A stabilit deci, că afurisiţii aceştia de Valahi îşi recuceresc pe încetul ţara. Dar Maria Sa d-l prefect, nobil cu cnutul în mână dela 1848, ar dori să ne ştie şi mai departe aşa cum va fi auzit dela moşii lui, că am fost odinioară: iobagi fără drepturi şi fără averi.

Şi de aceea, ca un al doilea Mohamed, năzbătia de fişpan desface steagul cel verde şi chiamă la războiul sfânt contra pământurilor şi averilor noastre. Ca pretutindenea, unde iniţiativa particulară nu este în stare să facă nimic, fiindcă nu se sprijineşte pe adevărate însuşiri de oameni culţi şi harnici, aşa şi aici la noi în ţară: îndatăce un Ungur nu mănâncă mai mult şi nu poate bea mai mult decât un Român, el strigă ca din gură de şarpe să vină guvernul, să ia bucată de pâine din gura Românului şi să i-o dea lui.

Propunerea viteazului fişpan

este deamănă de cele dintâi decenii de existenţă ale Ungurilor, când — nu din vina lor, ci din vina trecutului şi originii lor — neobicinuiţi cu o concurenţă leală prin muncă cinstită de oameni aşezaţi, ei se mulţămiau să alerge pe caii lor războinici, când spre apusul Europei, când spre Balcani, ca să-şi aducă de acolo de mâncare.

Şi s-ar putea oare numi altfel, decât o monstruoşitate, propunerea ca guvernul unui stat să oprească pe cele 3 milioane de români să cumpere pământuri? Adecă consiliul de miniştri de aici înainte ar avea să regulezeze şi vieaţa individuală a fiecărui cetăţean şi să prescrie pentru fiecare reţeta, după care el va avea voie să cumpere numai 2 holde de pământ, să-şi facă numai o casă, să negustorească numai cu ţăriţe, pe cari să le vândă celorlalţi, să imprumute bani numai cu 2% etc. etc.

Aceasta ar însemna egalitate de drepturi? Aceştia ar fi cetăţenii egali îndreptăţiţi ai fericii Ungarii? Şi aceia, în creierul cărora se pot naşte astfel de monstruoşităţi, sânt reprezentanţi ai culturii europene? Halal de ţara, care dă astfel de fiii şi care produce o astfel de cultură!

Să ne mirăm? Înţelegem doar atât de bine, că o presă, ale cărei arme de luptă sânt falzul şi minciuna, nu poate da cetăţenilor unei ţări o altă cultură decât aceea a lagrijoratului proprietar ungar!

Şi să nu ne bucurăm, dacă aducându-ne aminte de marile figuri cari au ilustrat presa noastră, vom stabili, că poate nici un popor pe lumea aceasta nu a dat atâtia ziaristi, cari să fi voit să lupte pentru idealuri şi nu pentru speculaţie? Lor, ziaristilor noştri mari, trebuie să le mulţămim, că lupta noastră de astăzi este purtată cu atâta îndârjire şi îndărătnicie; şi ideilor răspândite de ei, că o purtăm cu dragoste şi cu jertfe, pe cari alt neam nu le-ar putea aduce astăzi.

E adevărat că jertfele, la cari

ne gândim, sânt aduse numai de câţiva inşi. Dar vor învăţa şi ceilalţi mulţi să le aducă şi nu peste mult timp presa noastră va fi o putere invingibilă. Căci înţelegerea marelui probleme, ce-i revine presei în luptele noastre politice este ajutorată şi de simpatiile pe cari presa de dincolo şi le câştigă în măsură tot mai mare atât din partea cetitorilor ei cât şi din partea guvernului. Serbările sindicatului presei au fost o dovadă.

Dela publicul din România ar putea învăţa şi Românii din Ungaria cum ar trebui să sprijinească pe „răspânditorii de idei“, pentru ca întemeindu-ne o presă cu totul independentă să punem temelile cele mai sigure luptei noastre politice. Şi dela guvernul României ar putea învăţa şi guvernele noastre, cum trebuie ajutaţi ziaristii, nu întemniţaţi şi gătuşi.

Două ţări! Şi cât de deosebite în politica, în scopurile, în cultura lor! Şi în viitorul lor.

Scandalurile din camera ungară şi parlamentul austriac. Precum era de prevăzut evenimentele recente din camera ungară au aflat un viu ecou în cercurile parlamentare austriace. În şedinţa de alături a parlamentului austriac, socialiştii cehi au interelat în chestia nemăsimenţilor scandaluri din camera ungară. În interelaţie, căreia s-a dat cetire, se critică în modul cel mai aspru procederea majorităţii parlamentare din camera ungară şi se întrebă guvernul austriac, dacă consideră votarea reformelor militare în Ungaria drept un act constituţional? Interelaţia a fost însoţită de aprobările socialiştilor şi de strigăte: Jos Tisza!

În aceeaşi şedinţă deputaţii socialişti au atacat pe ministrul de justiţie austriac pentru confiscarea ziarului socialist „Arbeiterzeitung“, care publicase discursul rostit de deputatul Seitz în comisiunea pentru afaceri militare, în care a protestat contra evenimentelor din camera ungară.

Sub impresia evenimentelor din parlamentul ungar comisiunea parlamentară austriacă pentru afacerile ju-

ridice a primit en bloc proiectul privitor la procedura penală în afaceri militare.

Andrássy contra lui Tisza. Contele Iuliu Andrássy, care din cauză de boală n-a luat parte la scandalurile din parlamentul ungar, a condamnat într'un interviu acordat unui redactor al ziarului „Pesti H.“ în termeni foarte aspri procedura lui Tisza, pe care o consideră de ilegală.

Camera magnaţilor şi proiectele militare. Într'un interviu acordat unui ziar vienez Tisza a declarat, că în cazul cel mai bun numai vre-o 50—60 magnaţi vor susţine punctul de vedere al opoziţiei parlamentare considerând votul de ilegal.

De altă parte, după informaţiile unor ziare maghiare, s'a pornit între magnaţi o viuă mişcare, pentru a retrimita camerei proiectele votate în mod ilegal. În fruntea acestei mişcări stă baronul Pronay.

Externe. Ziarul „Eclair“ află din Roma, că încheierea păcii între Italia şi Turcia este o chestie de câteva săptămâni. Dovadă este, că Italianii au renunţat deocamdată la orice acţiune agresivă. Se spune, că o înaltă persoană din entourageul împăratului german se află de 3 zile la Roma, unde a conferit cu regele Italiei.

— Rezultatul general al alegerilor parlamentare din Belgia se prezintă astfel: catolicii au obţinut în camera 101 mandate, liberalii 44, social-democraţii 39, şi creştin-democraţii 2, iar în senat 54 catolici, 26 liberali şi 13 socialişti.

La situaţie.

— Ce a fost şi ce va fi. —

Evenimentele puse la cale zilele acestea de Tisza cu o rapiditate accelerată, au provocat o întorsătură nouă în situaţia şi luptele parlamentare. Pe când partidul muncii e decis a merge pe calea indicată de Tisza, opoziţia, deşi cam deprimată, va continua lupta cu energie, în cameră şi în afară de cameră.

Aşa ne asigură ambele tabere,

Lapoviţă de April.

(Piesă de A. Vély).

Localizată de Emil A. Chiffa.

Persoane:

Leonard, tânăr de 25 ani.
D-l Pompilian, 30 ani.
D-na Pompilian, 23 ani.
D-l Cermanescu,
D-na Cermanescu, draguţă şi vioasă.
Contele Clopotinsky, înalt, poartă zvicări.
Contesa Clopotinsky, mică, durdulie, poartă lornion. (prietini lui Leonard) Un servitor.

(Seceba se petrece în odaia lui Leonard, care îi serveşte şi de cabinet de lucru şi de salonaş. Cu condeiul în mână, pare visător, aşteptând inspiraţie. Pe masa de scris cărţi, reviste, caiete. Aranjament bogat, foteluri, o frumoasă bibliotecă. Pe pereţi icoane, picturi. Uşa din fund se deschide, apare d-nul şi d-na Pompilian).

D-l Pompilian — Scuză prietino dragă... Poate te deranjăm la această oră?

Leonard. — (fără convingere) — Oh, de loc...

D-na Pompilian. — Cădem la D-voastră pe neaşteptate, ca ploaia. Iată pentru ce cu siguranţă nu ne dorim.

D-l Pompilian. — Dealtfel acestei ploii îi datoreşte neplăcerea vizitei noastre.

Leonard. (continuând să protesteze). Neplăcere?

D-na Pompilian. Se admitem că aceasta neplăcere este de tot circumstanţială... Plecaserăm, soţul meu şi cu mine, pe un soare strălucitor.

D-l Pompilian. — Da pe-un cer azuriu şi soare strălucitor. Natural, eu luasem bastonul.

D-na Pompilian. — Şi în nu mai puţin de 5 minute, iată cerul se întunecă ca cerneala... Şi în aceeaşi clipă porneşte o ploaie. Ce ploaie! Ce ploaie!

D-l Pompilian. — Şi vre-o birjă nicăieri...

D-na Pompilian. Atunci, fără de-a mai face multe fazoane, am venit să ne adăpostim la D-voastră... Nu cred că va dura mult aceasta vreme.

D-l Pompilian. E o furtună, care va trece...

(Un fulger luminează, şi un tunet violent se aude şi cutremură odaia).

Leonard. — Mii de bombe! Acum şi tunetul.

D-l Pompilian. Din fericire. El ne prevesteşte fără îndoială sfârşitul furtunii. Soarele se iveşte.

D-na Pompilian. (veselă la fereastră). E adevărat... ploaia scade... aproape a încetat. Observ însă că soarele abia apărut, iarăşi dispăre şi cerul se acopere din nou.

Leonard. (neliniştit) Durere, o nouă furtună.

D-l Pompilian. Cine ştie ce vremi grele vor mai trece peste noi.

Leonard. (hotărât). Nu veţi putea să vă depărtaţi când ameninţă o asemenea furtună.

D-na Pompilian. Să ne depărţăm? Sărmane prietino, nici nu ne gândim la aceasta.

D-l Pompilian. Priviţi, începe să ningă.

Leonard. (desperat) Şi încă ce fulgi mari!

D-na Pompilian. Dragă prietino Leonard, ne vom aşeza în un unghiu. Dă-ne cărţi, reviste... Nu ai la îndemână cel mai proaspăt număr al „Gazetei Transilvaniei“? Vom fi liniştiţi, vom şede în pace. Cât Vă priveşte,

nu Vă ocupaţi de noi. Aveţi de scris. Scrieţi, ca şi când nu am fi de faţă.

Leonard. (vesel) Adevărat? Imi permiteţi?

D-na Pompilian. Nu Vă pot spune decât: Faceţi şi Vă simţiţi ca la D-voastră acasă.

Leonard. Sunteţi ambii foarte gentili. (Îi aşează lângă fereastră, dându-le reviste, iar el şede la masa de scris, adâncindu-se în scris). Mă voi grăbi cu scrisul.

(Uşa se deschide cu şgomot. Apare domnul şi doamna Cermanescu).

D-na Cermanescu. (cu vioiciune). Prietino Leonard, adăposteşte-ne.

Leonard. (tresare, ridică fruntea). Hai, ce? Ce s'a întâmplat?

D-na Cermanescu. Bunule castellan, adăposteşte-ne. Îţi dau regatul meu pentru un locaş şi adăpost la marginea căminului. (Se scutură, zăpada cade de pe ea. Se apropie de cămin).

D-l Cermanescu. Iată! D-l şi dna Pompilian.

D-na Cermanescu. Unde-i vezi? Unde să alerg? Ah, iată-i lângă fereastră. se ascund după perdele. (Înaintează spre ei). Bunăziua, bunăziua!

D-na Pompilian. Mai domol, prietino, mai domol.

D-na Cermanescu. Ce spui? E vre-un bolnav la casă? În etajul de sus? Sau jos? Aici? Leonard! Nu... Ne face o mutră de speriat.

D-l Cermanescu (lui Leonard). Scuză-ne dragă prietino, poate suntem indiscreţi.

D-na Cermanescu. Ascultă Leonard, nu este din vina noastră.

Leonard. Scuzaţi dragă doamnă, eu nu Vă reproşez nimic.

D-na Cermanescu. Am plecat, eu şi bărbatul meu, pe o vreme ideală, şi iată o răpăială neaşteptată. Nici tu umbrelă, nici birjă, nici tramvai. Primul nostru gând de mântuire a fost să ne adăpostim la D-voastră.

D-l Pompilian. Acelaş eveniment ni s'a întâmplat şi nouă.

D-na Cermanescu. Dar nici atâta răgaz să ajungem norocoşi sub adăpost. Ploua şi turna cu atâta belşug, că am fost siliţi să intrăm în primul magazin din cale...

D-l Cermanescu. Era vai, o prăvălie de albituri!

D-na Cermanescu. Şi nu a fost vina noastră, nu e aşa? Pe lângă a-

și publicul mare, sceptic și neîncrezător, se întreabă: *Ce va fi acum?* Este greu a răspunde la întrebarea aceasta, dar în general se poate zice, că cele petrecute au mers pe *contul reformei electorale*. Partidul muncii, în frunte cu Tisza, va vota toate legile prezentate de guvern, ele vor fi sancționate și în felul acesta se va face și *legea electorală*, cum o vor croi guvernării.

Aceasta e calea, pe care au apucat și vor merge fără șovăire oligarhii-feudali, *dacă nu este cine să-i oprească* în pornirea lor de-sastroasă pentru țară.

Din cauza serbătorii, camera n-a ținut ședință ieri. Astfel în cameră n-au fost tulburări și spiritele s-au mai liniștit puțin, deși focul arde în spuze.

În cele ce urmează dăm momentele caracteristice pentru situație și combinațiile pentru viitor.

Consiliu ministerial.

Eri s'a ținut un consiliu ministerial, la care au luat parte toți miniștrii. S'a afirmă, că consiliul ministerial a căzut de acord, că după votarea proiectelor de legi ce sunt prezentate camerei și după primirea propunerii deputatului Vadász, referitoare la *revizuirea regulamentului*, *ședințele camerei să fie prorogate până la toamnă*.

Prorogarea s'a face prin autograf regal, ca astfel deputații să nu poată cere până la toamnă intrunirea camerei.

La toamnă guvernul va prezenta proiectul electoral, înainte de proiectul de buget pe 1913.

De-ale deputaților.

Deputații partidului muncii sunt în total în număr de 258. Din aceștia au subscris 235, de înși patalamaua, prin care se aprobă procedeu lui Tisza și se declară, că partidul muncii se identifică cu el. Câți-va deputați au fost absenți din Budapesta, iar trei au declarat că nu subscriu actul justificativ. E interesant, că între aceștia, doi sunt foști deputați ai camerei: Berzeviczy și Návay.

Tisza a procedat foarte riguros față de deputații opoziționali. În total au fost scoși din cameră și eșchiși pe câte 15-45 de zile 35 de deputați. Aceștia însă vreau să pătrundă în sala de ședințe, susținând, că pot să fie prezenți la desbateri, numai să nu ia parte la ele.

Altaieri opoziția unită a ținut o conferință, în care între altele a hotărât să adreseze, *un manifest către națiune*, în care să se facă cunoscute volnicile și încălcările de drepturi din zilele aceste. Cu redactarea manifestului a fost încredințat Apponyi și Lovász. S'a vor lipi și placate pe zidurile capitalei.

Agitatorii.

»Românul« publică următoarea scenă întâmplată altaieri în cameră cu dl Dr. Mihali:

Di Dr. T. Mihali intrând în cameră își găsește locul ocupat de un deputat guvernamental. Glumind îl întreabă:

»Nu cumva vă gândiți acum să ne excludați și pe noi din cameră?«

»Nul Păzească sfântul! Îi răspunde guvernamentalul — destulă belea avem deocamdată cu nebunii lui Iust și cu ceilalți patrioți...«

»Da bine — îi zice dl Mihali — acela vă sunt frați și buni patrioți, pe când noi tot *agitatori* fără suflet...«

ceste erau lucruri de ocazie, ieftine, în prăvălie. Erau numai articole ieftine.

Di *Cermanescu*. Da, da, foarte ieftine. Toată daravera nu m'a costat decât numai patru sute franci (cu sarcasm). Ocazie ieftină!

D-na *Cermanescu*. Vei recunoaște însă că la cel dintâlu trăznet, am abzis de toate celelalte.

Di *Cermanescu*. Nici nuți rămănea altceva, decât să cumperi întreg magazinul.

D-na *Cermanescu*. Ei aci dragă, să continui! Ne-am urmat apoi drumul, când deodată zăpada ne-a alungat până aci. Uf! Totuși e mai bine ca afară. Dar ce zgomot! Nu auziți? (aleargă la fereastră). Ah, ce grindină, ce răpăială! (Toți se precipitează la fereastră, chiar și Leonard, sombru și resignat. Întră contele și contesa Clopotinsky. Contesa intră cu umbrela deschisă și udă).

Contesa. Bună ziua, dragii mei prietini.

Leonard. Cum! D-Voastră?

Contesa. Ce anofseră și stânperatură tulburată! Ploaie, zăpadă, grindină... O vreme, — cum să-i zic?... asta... o vreme cu *lavă*... (scuturându-se de ploaie).

»Da, da, replică guvernamentalul și cu toate astea, vezi, astăzi e de zece ori mai bine să fi agitator ca voi, decât patriot ca ei!«

»Și nu va trece mult timp — spune d. Mihali după o clipă de scurtă gândire, și va fi de o mie de ori mai bine să fi agitator ca noi, decât patriot de felul vostru al tuturor, câți ați înscenat comedile patriotice de eri și de astăzi.«

Aradul și Tisza.

Partidul muncii din Arad se va întruni în un meeting, în care se va vota încredere lui Tisza, ca deputat al Aradului.

Față de aceasta opoziția unită va ține asemenea o adunare, la care vor fi invitați și deputații eșchiși din cameră. Aceștia vor expune cu graiu viu cele petrecute în cameră.

În fine adunarea va primi o propunere, ca Tisza să fie provocat a renunța la mandatul de deputat al Aradului.

Forța brahială.

Deși pe strade lumea e liniștită, miliția împreună cu gendarmeria și cu poliția e în tabără pe strade. Cu deosebire sunt ocupate de forța brahială punctele cu mai mare frecvență și cartierul cu fabrici.

Guvernul se teme, să nu izbucnească o formidabilă răscoală. Cu deosebire are frică de socialiști. După unele informații miliția și gendarmeria recivrată dela țară, va rămânea încă 14 zile în capitală.

— Numărul de altaieri al ziarului socialist »Népszava« a fost confiscat din ordinul procuraturii. Anșă la confiscare a dat articolul cu titlul »Muncitori, soți de principii, în care procurorul a aflat agitație — contra legilor și a ordinii publice.«

Ziarele.

Ziarele din *Berlin* iau notițe scurte despre evenimentele din Ungaria. Cele conservative iau partea lui Tisza.

Ziarele din *Viena* scriu mai pe larg, dar și aici cele guvernamentale apără pe Tisza. Astfel e d. e. »*Fremdenblatt*«. Alt ziar »*Reichspost*« zice, că lovitura lui Tisza este *urmarea intrîngelilor politice*. Judecătorul păcatelor parlamentului maghiar — zice ziarul — acum nu este un *Bach austriac*, ci un conte unguresc Tisza István.

»*Zeit*« zice, că felul de procedare al lui Tisza cu parlamentul ungar a redus la nivelul cel mai inferior vaza *statului ungar* și stima față de instituțiile lui.

»*N. W. Journal*« scrie, că ceea ce a făcut Tisza în parlament, este un *atentat ne mai pomenit contra parlamentarismului*, încât nu se află cuvinte pentru a înfiera îndestul acest atentat. În asemenea ton se exprimă și »*N. Freie Presse*«.

Adunarea comitatului Făgăraș.

Din cauze neatârătoare de noi suntem deabia azi în plăcuta poziție de-a începe cu publicarea unui raport amănunțit despre ședința congregației comitatului Făgăraș, ținută săptămâna trecută, tocmai în ziua mărețului meeting dela Alba-Iulia. Din raportul ce urmează mai jos publicul românesc, sedus poate prin comunicațiile tendențioase ale foilor soviniște, se va putea convinge des-

pre atitudinea deamnă a reprezentanților români făgărășeni, dovedită și cu acest privilegiu.

Iată raportorul:

Făgăraș 1 Iunie n. 1912.

Cătră oarele 9 dimineața se puteau vedea pe stradele Făgărașului rânduri de figuri îmbrăcate în negru. Era ceata mamelucilor veniți la poruncă mai înaltă.

Mergeau a silă ca omul, care stie, că-i dus la un lucru rău. Pe la 9 oare sala era de jumătate plină de oameni streini de interesele poporului român. Toți streini, afară de figurile triste ale bieților notari români.

Dintre membrii români apar numai patru membrii: Dr. I. Șenchea, președintele clubului român comitatenz, deputatul Dr. Șerban, protopopul N. Borzea și avocatul Dr. O. Vasu, căci așa hotărâse clubul național.

A fost surprinzător faptul, că fișpanul n'a mai așteptat acum să fie invitat la ședință printr'o deputațiune specială, ci a venit singur singurel și nechemat de nimenea. Bag seamă i-a fost frică, să nu se încingă vre-o discuție în jurul invitației, protestându-se în contra acestui obicei rău și fără rost.

Comitele suprem nu ține nici o vorbire, ci declară stăpîni ședința de deschisă.

Vicecomitele, A. Belle își prezintă raportul general cerând să fie luat la cunoștință.

Se anunță îndată la cuvânt membrul: Dr. Șenchea, Dr. Vasu, N. Borzea și Dr. Șerban.

Primul orator este *Dr. Șenchea*, care într'o vorbire rostită cu multă vervă espune toate gravamiile Românilor din comitatul Făgărașului și se estinde în critica sa judicioasă asupra stărilor generale politice din țară și din comitat, apoi asupra abuzurilor administrației comise față de biserică, școale, preoțimea și învățătorimea română și cu deosebire asupra persecuțiilor administrative și a șicanărilor pe terenul economic.

Vorbirea d-lui Dr. Șenchea o resumez în următoarele: De mult timp, — zice vorbitorul, — stările din comitatul Făgărașului nu au fost atât de anormale și de triste ca cele de azi și de mult noi Români, cari formăm 95% ale populațiunii acestui comitat, nu ne-am aflat într'o situațiune mai grea și mai de nesuferit, ca cea de acum. Și de oare-ce ne-am convins prin ne-numărate fapte și e zari, că cuvântul nostru, *cari singuri reprezentăm voiața și dorințele drepte și legale ale poporului român de aici și cari singuri cunoaștem și suntem pătrunși de lipsele, nevoile și năcazurile cari bătute acest comitat*, — nici în diferitele comisii administrative, nici în adunările generale nu i-se dă însemnătatea și ponderositatea, care o merită și care li se cuvine în toate afacerile de ordin general, — ba din contră este bruscat în mod cinic de absolutismul și terorismul d-lui comite suprem și a partidului său artificial creat prin presiune și terorism, — partidul național român comitatenz a decis, ca membrii săi să se retragă din toate comisiunile, ceea ce s'a și făcut, — iar la ședința de azi ne-a esmis numai pe *noi patru*, cari să espunem gravamiile poporului român din comitatul nostru și să sbiciuim toate abuzurile și fărădelegile comise față de populațiunea română a comitatului de cătră administrație și cu deosebire de cătră exponentul guvernului, comitele suprem Szell. Vorbim deci în numele tuturor Românilor din comitat.

Raportul vicecomitei — zice vorbitorul — având pentru municipiu a-

ceiaș caracter politic și aceeaș însemnătate, ca și bugetul guvernului pentru cameră, în cadrele acestui raport avem dreptul conform legii și uzului vechiu a ne ocupa și cu chestiunile politice generale și cu afacerile publice din țară.

Este știut, d-lor, că stările politice din țara întreagă și cu deosebire cele din parlament sunt total dezolate și destrăbălate, tocmai ca și cele din comitatul nostru. Guvernul țării și un partid cumpărat cu milioane, împedecă estinderea drepturilor politice, — i țeleg votul universal, egal și secret — asupra milioanei de cetățeni desmoșteniți, ca astiel să pună stavilă democrației statului și ale instituțiilor publice de stat. O face aceasta oligarhia, care ține de o mie de ani în cătușele sale tiranice milioanele de popoare fără deosebire de lege și neam.

(La aceste cuvinte fișpanul intrerupe pe vorbitor, oprindu-l de a să mai ocupa de politica generală, și provocându-l să rămână la obiect.)

Dr. Șenchea protestează în contra procedurii fișpanului, deslușindu-l, că atât legea cât și vechiul uz îi dă drept de-a supune unei critici situația politică a țării, îi spune fișpanului, că chiar și de când dânsul este fișpan, totdeauna s-a observat și respectat acest drept. Este deci un caz de precedentă chiar sub președinția lui.

Fișpanul declară, că nu recunoaște de *obligatoare* nici legea, nici uzul și nici cazurile de precedentă, fiind acestea din urmă nelegale și greșite. (Frumcășă consecvență!) Dr. Vasu citează legea, la ce fișpanul tace.

Dr. Șenchea protestează din nou și declară, că va face în contra fișpanului protest și la guvern. Își continuă apoi vorbirea.

Dacă d-lui fișpan îi teamă de aprecierea politice generale, mă voi restringe la cea comitatenză, fiind dânsul esponentul și reprezentantul guvernului, și în cadrul acesta am dreptul indiscutabil de a mă ocupa atât cu înunța fișpanului, cât și cu atitudinea stăpânilor săi.

Este fapt știut și simțit de toți, că de un timp încoace stările politice-administrative în comitatul nostru sunt foarte încordate, deși nu noi Români le-am provocat. Noi suntem numai în legitimă apărare. Din toate părțile și pe toate terenurile avem de înregistrat persecuții în contra tuturor instituțiilor românești, iar șicanările, cari trebuie să le îndure poporul nostru român, sunt fără margini și fără seamă. Și toate acestea numai din dărmănie politică și din ură față de neamul românesc.

Întreaga administrație observă o ținută cât se poate de dășmănoasă față de populațiunea română, — înțelegând și pe intelectuali, — de câte-ori pot lucra în contra intereselor vitale ale neamului românesc, în loc să le fie, — conform chemării și datoriei, — sprijinitorii lor în daraverile administrative. În toate afacerile comitatense putem observa o ingerință nelegală, absolutistică, ba chiar teroristică, care tinde la nimicirea totală a autonomiei municipale, garantată prin lege. Autonomia este înlocuită cu voiața unei singure persoane, a comiteiului suprem: »*Fac ce volest, căci eu poruncesc!*« În comisiunea permanentă, în cea administrativă și altele, merg lucrurile nu pe cum ar trebui, ci cum dispune dânsul, având la dispoziție o seamă de oameni (neromâni), gata a vota totdeauna la poruncă. În adunările generale este dat ordin strict și este terorizată cu deosebire ceați funcționarilor, ca să voteze totdeauna, fără vorbă, pe lângă propunerea comisiunii permanente. Zadarnic e ori ce argument de drept și dreptate, zadarnic ori ce cuvânt înțelept, de geaba ori ce propunere cât de bună și folositoare va fi. Totul merge după poruncă, și vai de bietul funcționar, care ar cuteza să calce ordinul fișpanului, mai aspru decât legea. Aduc drept caz concret pe bieții notari comunați, cari de multe ori ajung într'o situație deamnă de compătimit, *ca să volest în contra țătului lor propriu, anume în contra hotărârilor comunale aduse chiar la propunerea lor*. Trist rol!

Nu stăm mai bine nici cu ceilalți funcționari. Nici lor nu li e iertat să aibă voiața proprie, ci numai cea impusă de sus. Cum vor fi în stare astfel de funcționari să desvolte o activitate sănătoasă spre binele public și în interesul general? Nici cum! Aceeași ingerință ilegală se esercitează și față de autonomia comună. Orice hotărâre adusă de reprezentanțele comunale se nimicește, sau în caz mai norocos, se schimbă, îndată ce nu se potrivește cu voiața esponentului guvernului, fie aceea hotărâre cât de necesară, cât de favorabilă și la loc pentru interesele comunei și ale locuitorilor din comună. Ba ce e mai mult, se lucră în mod vădit și intenționat contra a tot ce-i bine și folositor pentru locuitorii români. Și pentru ce? Cred, că faptele dovedesc scopurile, cari numai favorabile nu se pot considera pentru noi Români.

Ingerința nelegală și terorismul cearecă a se estinde și asupra *autonomiei bisericilor românești*. Căci, nu pot considera de altceva procedura administrației și a guvernului, când fără drept, fără motiv legal detrage congrua și banii de cvartirpreoților români ortodocși și ajutorul de stat preoților greco-catolici, numai și numai din *motive politice*, fiindcă au rămas neclintii pe lângă partidul național român și nu s-au înjugat la carul guvernamental dușman bisericeii și neamului românesc.

Eu cred, — zice vorbitorul, — că legea despre întregirea salariilor preoțești nu a avut și nu a putut avea vre-un fond sau tendință și intențiuni imorale și demoralizatoare. Baza ori cărei legi trebuie să fie în consonanță cu morala atât politică cât și privată, căci nu se poate admite, ca parlamentul țării să aducă, iar Coroana să sancționeze o lege, care vrea să nimicească o castă atât de mare și importantă cum este preoțimea. Cu totul alt scop a trebuit și trebuie să aibă această lege și anume: satisfacerea îndreptățitei pretențiuni a preoțimei la sprijinul statului, căruia îi face cele mai mari servicii, prin creșterea și cultivarea moral-culturală a poporului de sub păstorirea ei. Preoțimea deci este îndreptățită a *preinde*, ceea ce legea îi dă fără considerare la convingerile și ținuta ei politică. *Deci nu legea, ci aplicarea ei este imorală și nelegală*, când voesc a făuri o armă politică din ea.

(Va urma).

Din România.

Regina Elisaveta și presa română. În urma telegramei pe care Sindicatul Ziaristilor a trimis-o M. S. Reginei, prezidenta de onoare a Sindicatului cu prilejul ultimelor serbări, Suverana a răspuns următoarele:

D-lui I. Procopiu, Președintele »Sindicatului ziaristilor«.

Constanța, 22 Mai.

Vă mulțumesc din toată inimă de atențiunea d-voastră, dorindu-vă o muncă roditoare și forțe mari consacrate spre a înțrepta rusa română spre bine, spre lumină și spre progres.

Elisaveta.

De la Academie.

Altaieri și eri la Academia română d-nul prof. C. Istrati și-a dezvoltat importanta comunicare: *Vieța și operele lui N. Densușianu*. Despre opera fundamentală a lui Densușianu, *Dacia preistorică* d-sa spune, că e o operă de-o înaltă valoare științifică, ce face onoare cugetării românești. D-nul Dr. Istrati a propus apoi, ca membrii Academiei să meargă în corpore la mormântul lui Densușianu, sau să depună o coroană, aducând astfel un ultim omagiu acestui istoric de valoare.

— În locul decedatului Cav. de Pușcariu a fost ales ca membru al Academiei române dl *Barbu Delavrancea*, care cu această ocazie a ținut un discurs.

— În ședința de altaieri d-l președinte Neguțzi a salutat în numele Academiei pe d-l *Fompiliu Eliad*, ales membru corespondent, spunând că această alegere va fi pentru d-sa un imbold pentru lusemnate opere viitoare.

— Azi, Vineri la 5 p. m. Academia Română va ține ședința publică solemnă, sub prezidenția M. S. Regelui. Dl *Gr. Antipa* va ceti discursul de recepțiune despre »*Cercetările hidrobiologice în România și importanța lor științifică și economică*«.

Dl *L. Mrazec* va ceti răspunsul la discursul d-lui Antipa.

Epilog II. la expoziția de vite din Brașov.

Ce au făcut ai noștri?

București, Maiu 1912.

(Urmare).

Spargerea suhaturilor delicioase din stepa Bărganului din județele Ialomița, Brăila, Buzeu și Râmnicu-Sărat, care-i hrănise pe mocani sute de ani și le asigurară avutul și bunastarea materială — cu deosebire lor li-se dă-torește și grecilor din Macedonia și Albania pe mii de pogoane, încât astăzi pe domenii întinse de zeci de mii de pogoane nu mai găsești un pal-mac de pământ nearat, în care să mai poți găsi vechea vegetație de stepă. Mocanii din păstori nomazi au devenit de odată mari agricultori cu lanuri de grâu de mii și mii de pogoane încât proprietarii nu mai putură ținea piept cu ei și nici că se mai făcură ceva îmbunătățiri pe moșiile acelea. Ce a că-

D-na *Cermanescu*. Cu lapoviță, doamnă, cu lapoviță.

Contesa. Da... da... *Iaponiță*... așa... așa. Ce frumoasă e limba românească... ce dulce e... *Iaponiță*... *Iaponiță*.

Leonard. (plictisit). Și ați venit d-le și d-nă contesă, să vă adăpostiiți la mine? Nu mi mai mulțumiți! Să nu mi mai amintiți. Ați făcut bine! Ședeți, ocupați loc. Uscati și zvântați hainele, (răutăcios) încălziți-vă, odihniți-vă. Pofțiți, pofțiți.

Contele. Mulțumim, mulțumim... nu că doară n'am ședea, dar fiindcă, deoarece, din cauză că...

Contesa. Dar oare ce are Leonard, pentru Dumnezeu. Mi se pare că spune vorbe a. a. *aisnabile*, pe un ton răutăcios.

D-na *Pompilian*. Vă spun dragă prietină. Noi deranjăm și conturbăm pe sermanul nostru prietîn Leonard.

Contesa. Și mie mi se pare că'l aranjem și'l conturbăm.

D-l *Pompilian*. La sosirea noastră, amicul Leonard era gata să scrie, sau cel puțin era dispus să scrie...

D-l *Cermanescu*. Atunci, Leonard noi te-am conturbat?

Leonard. Da să flu sincer, puțin... *Contele*. De sigur stimabile niscaiva scrisori urgente, delicate?

Leonard (după ce s'a apropiat de fereastră și s'a convins că timpul greu persistă). Nu (plictisit). O lucrare urgentă.

D-l *Pompilian*. Va fi indiscret de-a vă întreba ce gen de lucrare ați început?

Leonard. Nu vă spui... Veți începe să mă luați în răs.

D-l *Pompilian*. Este o lucrare adevărată?

Leonard. Dacă doriți, Vă spui... radeți! E un articol...

Toți. Un articol?

Contele. Un articol? noa că-i minunat. Trăiască!

D-l *Cermanescu*. Un articol de journal?

Leonard. (firm), Da!

D-na *Pompilian*. D-Voastră scrieți articole?

Leonard. Da, mi se întâmplă...! nu adeseori... câte odată. Trebuie să faci ceva în viață. (Va urma).

tigat țara și țăranul muncitor în urma lor, este altă întrebare, pe când, când erau mari economii de vite, profitau și țăranii prin vitele bune de prăsilă ce rămăneau dela dănișii.

Pe terenul științelor aplicate de odată se trezi lumea românească ca *Vinificația și panificația* la Săcele este așa de dezvoltată și de importantă încât se crează instituții noi de stat speciale pentru *seceleni* — și rezolvarea chestiunii agrare sub toate formele fură încredințate d'aci înainte Secelenilor. A tout seigneur, tout honneur. Mai întâiu lui Vladimir Carno din Săcele — metamorfozat în urma în V(asile) C(ostache) Munteanu îi revine meritul de-a fi salvat patria română de pacosteia Nemților. El ridică cel dintăiu steagul contra Nemților, că nu ne trebuiesc nouă nemți, că neamțul ne *injură țara* și ne ia și bani. Distinsul profesor zootehnist german fu acoperit de insulte și plecă mâhnit din țară, în lucrarea lui abia după 10 ani trecuți putu fi tipărită. Apoi veni rândul diplomaților trimiși pe la școlile superioare germane — și în timp de 2 ani li dete gata pe toți — pe cei dela Berlin, dela Halle, dela Viena, Teschen Liebwerda, Göttingen etc.

În schimb, deși primul chimist agricol român i dete un certificat de-estabil, că candidatul nu are nici un titlu științific, nici o diplomă, nici cunoștințele necesare, totuși Vlad Cărnă fu investit îndată cu 2 directorate, 3 catedre și 2 posturi administrative, toate gras plătite. Vinificația și panificația dela Săcele era așa de înaintată, încât li făcu pe solicitor să sară peste toate obstacolele, mai târziu de bunăvoie renunță la unele și se mulțumia cu titlu de *Chimist și director onorific* și de sub inspector silvic onorific.

Dar să vedeți acum diferitele măsuri și îmbunătățiri puse la cale de dăsuș din domeniul zootehnic: ca vacile de Moldova, alese din cea mai bună cireadă, îmbătrânesc cu totul în 6 săptămâni de nu mai sunt bune de nimic și trebuiesc vândute; cele de munte, Mocănițele, ca inferate pentru lăptărie, nu meritau nici ogrinji să le; cele aduse de el din Elveția dit — a 3-a zi după sosire sunt toate tuberculoase și se dau îndată în tăiere, iar bivolițele le dete la taurul de vacă ca să producă corecturi; profesorul de geologie și botanică dela Herestrău fu însărcinat cu direcțiunea oieriei model dela Constanța; iar măiastra găină-reasă, plătită cu 60 lei lunar pentru îngrijirea a 12 gălui ordinare! Când li acuza lăptarul, că Șeful său nu se pricepe de loc la administrația de moșiș, patronul protector li duce să țină conferință, în care să dovedească cu cifre, că el *din ogrinji și din coceni de porumb* a câșpat cea mai mare cantitate de unt și de lapte.

Când experiențele sale erau prea de oate și prin o broșură apărută se ceru ca Ministerul să pună capăt gestăiunei sale, patronul li duse la Societatea geografică ca să dea asigurări formale ca după a lui părere *azotul din yământul țării ajunge să dea recolte de câte 1200 kgr. grâu la hectar, în timp de 268 de ani, acidul fosforic în timp de 373 ani, iar potasa în timp de 581 de ani*. Va să zică guvernul capătă dova științifică la mână și încă oficioasă, că arendașii cu sistemul lor de plugărie pot merge înainte încă sute de ani, căci pământul țării este destul de bogat. Bogăția și în special starea morală și materială a țăranului s'a văzut îndată la 1904 — când guvernul a trebuit să importe 2 ani mai târziu din *Laplata* 16.000 vagoane de porumb pentru a-și hrăni țăranii, pețitori de foame, iar în 1907 au fost revoltele țărănești cu ororile ca cele din timpurile lui Dozso.

2) Mai cităm: Moroiano Georges. La lois agraire de 1864 et Petat du paysan en Roumanie. Stuttgart 1898.

3) *(Panopol — C. I. Baicoianu)*. Ancheta agricolă a comunei Kőnigsbach din marele Ducat — Baden-București 1896 — în care autorul (român), arată, că în gospodăriile mari țărănești un om consumă alimente de 52 pfenici pe zi, în una de ziler 40 pfenici, în una mică țărănească de 43 pfenici, când câștigul după munca zilnică pentru pământul arabil nu se plătește decât cu

42 pfenici și cu 1 m. 20 pfenici pentru livezi.

4) *Panopol — C. I. Baicoianu*. Ancheta industrială din 1901—1902 vol. I. Industria mare, București, vol. II. Industria mică și mijlocie — Buc. 1904 — a cărei paternitate și valoare și-o disputau reciproc miniștrii liberali.

5) *Dr. G. D. Creangă*. Proprietatea rurală în România, București 1907. D-l Dr. G. D. Creangă este *membru* al Institutului internațional de agricultură din Romă și a fost delegat de repetite ori să ia parte la ședințe.

(Va urma). *Ion de pe Văcarea*.

ȘTIRI.

— 25 Mai 1912.

Pentru fondul ziaristilor. De curând a apărut în tipografia arhiepiscopala din Sibiu o broșură de *Dr. Ioan Lupas: Misiunea episcopilor Gherasim Adamovici și Ioan Bob la Curtea din Viena în anul 1792*. Broșura se vinde în beneficiul fundației „Dr. I. Mihu pentru ajutorarea ziaristilor români din Ungaria”. Exemplarul costă 1 cor.

Pentru fondul ziaristilor au mai intrat la redacțiunea ziarului nostru următoarele contribuiri: *Moise Brumboiu* paroh gr. cat. Tohanul vechiu 5 cor. și *Jordan Curcubătă* paroh în Budila 10 cor.

Pentru frații români năpăstuiți prin potop am mai primit azi următoarele ajutoare meritorii: *Maria Bucur Băncilă* 10 coroane.

Dela „patru tineri săraci, patru suflete bogate” cu deviza: *Dela noi mai puțin dela D-zeu mai mult* 20 cor.

Dr. Voicu Nițescu 10 cor
Dumitru Lupan senior 10 coroane pentru inundații din Lugos și 5 coroane pentru inundații din Torontal, laolaltă 15 cor.

Iară potop. Din Deș se anunță: Pe întinderea comitatului Solnoc-Dobăa stau încă în ruine o mulțime de comune, devastate de furia cicloului din săptămânile trecute, iar câmpiile oferă încă un trist tablou în urma vărsărilor de ape. Și iată, că o nouă mână a naturii să descarcă asupra acestui năpăstuit comitat. Alaltaeri după prânz a avut loc în acest ținut o rupere de nori atât de puternică, încât a umplut de apă întreg Deșul, iar cătră seară apa crescuse atât de mult la Cățcau încât rupând zăgazurile, și revărsându-se din nou, a intrerupt în mai multe locuri circulația. În Deș mai multe case între cari și o școală se află sub apă. Circulația între Deș și Someșu-mică este intreruptă din cauza apelor care a acoperit drumul de țeară. Semănăturile cari n-au putut fi nimicite de apă, au fost complet distruse de grindină, așa că numai desnădejde și durere domnește în întreg comitatul.

»Deșteaptă-te Române! la centenarul Basarabiei. Ziarulul »Seară din București i-se scriu următoarele: Impozanta manifestație organizată în țara noastră contra sărbătorilor gălăgioase și chiar provocatoare ale rușilor pentru comemorarea anexării Basarabiei, manifestație demnă de civilizația secolului în care trăim, a avut darul să zgândărească sentimentele de trufie ale publicului pravoslavnic. — De aceea presa rusă se face mereu ecoul, când al unor știri fantastice, când al unor interpretări greșite ale celor ce se potrec în România.

Este foarte adevărat, că în ziua de 16 Mai, când peste tot cuprinsul moldovenesc dintre Prut și Nistru sunau clopotele bisericilor și spre cer se înălțau rugile preoților, dinre cari cei mai mulți sunt chiar moldoveni, în semu de mulțumire că Dumnezeu s'a milostivit să scape țara de turci spre a o subjugă rușilor și în vreme ce discursurile renegaților ca Krupensky, Puricchevici et Comp. asigurau supunere veinică față de Rusia, regele nostru, cu întreaga sa suită călătorea în tre mairiile locuie de români, la Tulcea. — Faptul acesta a fost imediat anunțat telegrafic din Ismii presei din Petersburg, iar aceasta n'a încărziat să interpreteze călătoria Suveranului nostru, decât ca o manifestație în potriua doliului românismului, de oare ce, zice presa rusă, populațiunea din Dobrogea a trebuit să sorbeze sosirea Regelui lor. Știrea aceasta este primită cu bucurie de presa moscovită; ceea ce însă nu pot mistul, este manifestația cstiă a locuitorilor unui sat românesc din fața orașelului basarabean Leova.

»Bessarabia Jizni» povestește

că în ziua de 16 Mai, în timpul ofieriei Te-Deumului, în biserica din Leova și pe când se pregăteau fasturile comemorării răpirei Basarabiei conform programului oficial, pe malul românesc apare un cortegiu cu steaguri în doliate, cântând foarte șmotos un *marș funebru* din instrumente de alamă. La auzul acestui cântec, tot poporul adunat la serbare, părăsește oficialitatea și se duce la malul Prutului, după care au fost nevoite să se ducă și autoritățile. La vederea mulțimei adunate la malul înstrăinat al Prutului, cei din România au început să cânte »*Deșteaptă-te Române!*, la care rușii au răspuns cu imnul național rusesc: »Boje tarea hranc. — *Românii ca răspuns la aceasta au înțonat un nou marș funebru.*

Atunci, după propunerea unuia dintre funcționarii ruși, *muzica rusească a cântat »Trăiască Regele!» spre a potoli pe Români*. Dar muzica românească a înțonat din nou în mod demonstrativ »*Deșteaptă-te Române!*

Arta românească la Paris. Statul francez a cumpărat tabloul de inspirație românească „La Cină”, care face parte din pânzele expuse în galeria Georges Petit din Paris de talentatul pictor român N. Gropeanu. E pentru a treia oară că statul francez alege pentru muzeele sale operele distinsului artist român.

Greva generală din Belgia, decretată în urma învingerii partidului clerical la alegerile parlamentare, ia proporții tot mai mari. În Bruxelles au avut loc alaltăeri mari tulburări. Demonstrații au atazat mănăstirile, bisericile și școlile catolice, spărgând toate geamurile. O mulțime de vitrine au fost prădate. Mai mulți demonstrații au voit să dea foc unei biserici, poliția însă i-a împrăștiat, aretând o mulțime dintre ei. Lucrătorii dela Vallon nu vor să ia în considerație ordinul comitetului din Bruxelles, care li îndeamnă să se lișițească. Autoritățile au interzis orice demonstrație de stradă. Ministrul de război a dat ordin comandamentelor armatei să procedeze fără cruțare contra turburărilor. Călugării și călugărițele din mănăstirile situate în provincia Vallon s-au înarinat cu revolvere pentru a se apăra contra mulțimei, care atacă tot mai multe mănăstiri. La Honogau școala primară a fost închisă. În urma turburărilor grave, cari au avut loc la Bruyres și Charleroi au fost rănite și ucise mai multe persoane. În cercul Valco mulțimea a dărâmat mai multe mănăstiri și biserici. Muncitorii amenință cu moarte pe șefii lor, cari vor încerca să lucrez contra mișcării greviste.

Relațiile între Vatican și Curtea Bulgară. Ziarul italian «Corriere della Sera» adă din Viena că nunciul Papal din Viena a părăsit orașul când perchea regală bulgară a sosit la Viena. Cauza este că relațiile dintre vatican și curtea regală bulgară s'au intrerupt de pe timpul când Papa Leon XIII a protestat contra faptului că principele moștenitor Boris s'a botezat în legea ortodoxă.

Din afunzimirile mării. Savantul profesor Dr. I. Wiese arată, că după cercetările din urmă, Oceanul Atlantic și despărțit dela miază-noapte la miazăzi printr-o îndălțură, ce pleacă dela Islanda și e lungă de 15.000 kilometri. De o parte și de alta a ei, la răsărit și la apus, este câte o prăpastie adâncă până la 4000 și chiar 6000 de m. sunt însă și locuri cu bănci la 100 m. supț fața apoi. Pe acestea se află pește din belșug. Asemenea bănci se aflau apropiere de Scoția-nouă, unde s'a înecat »Titanicul».

Două familii sub roatele trenului. O îngrozitoare nenorocire a avut loc pe linia ferată Paris-Nantes. Soția unui cantonier sta de vorbă cu o vecină a sa în marginea liniei ferate, în vreme ce copii lor — unul de 3 și altul de 2 ani — se jucau pe șinele trenului. Drodată sosind expresul, cele două mame se repeziră să-și salveze copii. Au fost însă apucate de locomotiva trenului, care numai după o distanță de 600 m. a putut fi oprit. Atât marea cât și copii au fost târați de tren și pe întreagă distanța zăceau bucăți din trupurile celor patru nenorociți.

Caș de moarte. Alaltăeri a avut loc în Gherla înmormântarea librarului și proprietarului de tipografie *Andrei Todoran*, care a încetat din viață în etate de 56 ani. — Odihnească în pace.

Știri mărunte. Din Londra se anunță, că comandamentul armatei franceze din Fez a executat din greșală mai mulți studenți indigeni, crezând că erau în legătură cu revoluționarii — fără a le da puința de a dovedi că sunt nevinovați.

— Ministerul de război rus a hotărât să cumpere 150 monoplane sistele n Newport.

— În mai multe comune din Si-

lezia s-au îmbolnăvit — mâncând carne stricată — 57 persoane, dintre cari una a murit.

Din Brașov și Târa-Bârsei.

O conferență în folosul fraților nenorociți prin potop. Precum suntem informați di *Dr. Horia Petra-Petrescu* va ținea o conferență în orașul nostru, Luni, 10 i. c., în folosul năpăstuiților de potop. Tema, care va tracta despre o »*călătorie în Germania*» (Wertburg, Weimar, Lipsca, Berlin), va fi întovărsită de protecțiuni luminoase. Conferența se va ținea în sala cea mare a gimnaziului nostru, la orele 8 seara, și va fi sub auspiciile »Asociațiunei», desp. Brașov.

Conferența aceasta a ținut-o di Petrescu săptămâna aceasta în Cluj și în Blaj, învitat fiind de studențiimea română, respective de despărțăminte »Asociațiunei». După cum suntem informați și la Cluj și la Blaj, în 3 și în 5 Iunie n. a răspătit un public numeros conferența aceasta, care mai are și marele favor că arată publicului vederi din orașele germane menționate mai sus. Diapozitivele sunt puse la dispoziție din partea »Casei școalelor» din București. La Blaj s'au adunat pentru năpăstuiții de furtună peste 100 de coroane. Să sperăm că nici publicul brașovean nu va rămănea mri pe jos. Invitări speciale la această confență nu se fac.

Examenul din religione cu școlarii gr cat. din Brașov se va ținea Sâmbătă în 8 Iunie st. n. începând dela ora 2 p. m. în edificiul gimnaziului român, cl. VI-a. Toți cei-ce se interesează de acest esamen vor fi bineveniți.

Pentru masa studenților români din Brașov s-au mai făcut următoarele contribuiri: D-na Eugenia I. Paraschiv n. Mihali, 20 cor. în loc de flori peritoare pe mormântul mult regretatelor doamne Eufrosina Mețian n. Tipeiu și a ficei sale Eufrosina Proca n. Mețian. Primească marionimoșii donatori sincerile noastre mulțumite. — *Direct. școalelor medii gr. or. rom. din Brașov.*

Tinerimea română din Schei-Brașov. va da Sâmbătă în 26 Maiu (8 Iunie) a. c. în sala cea mare a »Redoutei» o Petrecere populară cu cântări și teatru împreună cu dans, al cărui venit curat este destinat pentru renovarea sfetei cruci din Pajiștea cea mare, începutul precis la 8 ore seara. Dirigent: di Gheorghe Mercheșan.

Program: »Luna Maiu», cor mixt de L. Tănăsescu. »Faurul», cor bărbătesc de Fr. Lachner. »Hora ploaie», cor mixt de G. Dima. D'ale Căsniciei comedie în trei acte de Th. D. Speranță.

Circulațiunea străinilor în Brașov în luna Maiu 1912. În luna trecută au petrecut în Brașov următorii străini. — Din America 1, Austria 146, Azia 1, Bulgaria 3, Engliera 2, Francia 3, Germania 26, Heiveția 1, Olanda 2, Romănia 211, Rusia 2, Sărbia 2, și din Ungaria 771, în sumă 1172. Dintre aceștia au locuit în Hotel: »Continental» 142, »Coroană» 350, »Europa» 300, »Gand» 79, »la lob» »Strada Neagră», 11, »Mielul alb» 27, »Vila Kertsch» 27, »Metropol» 48, »Para de aur» 12, »Predeal» 4, și în case private 172.

Mulțămită publică. Cu multă satisfacție prind condeiul spre a aduce d-lui Gavril Todică, mulțumirile mele, pentru cîntările d-sale »Zări din univers», Studii științifice An. II fascicollie: I, II, III și IV, cu totul 4 din opurile d-sale, trimise pe seama Societăței de lectură din Rășnov. Mă bucur, că modestul meu apel din Nr. 103 11/V a. c. nu a fost glasul celui ce strigă în pustie, ci a avut răsunetul dorit.

Sunt în firma convingere, că fapta laudabilă a d-lui Todică, nu va rămănea stingheră, ci va afla cât mai mulți imitatori, căutând prin aceasta a dovedi interesul și dragostea față de popor, cultivarea și înaintarea lui.

Multe cărți de valoare vor fi bătute de praf, după ce proprietarul s'a folosit de ele, ar trebui mișcate și trimise ca și alții să se lumineze din ele. D-le Todică! Dumnezeu să-ți dea sănătate să mai poți munci cu dragostea proprie a d tale, în brazda în care avem puțin muncitori. — *Rășnov, 17 Maiu 1912. Cristolovean, președ. soc.*

În Elite Prolectograf se va reprezenta Sâmbătă și Duminică următorul program: Desvoltarea florilor (film colorat). Hamburgul (vedere după natură). Vili ca martir (comedie) Primele ciocănitri. Barza. Capriciile sorții. (dramă senzați naă în 2 acte șlagărul mondial 1450 metrii lungime.)

Azi și în fiecare zi concertează în cafeneau »Dreschler» — urmaș de aici. Albert Roth, solist și primaș și fratele lui Wilhelm, virtuos în »tărogatoc» cu întreaga lor capelă de muzică.

Avis. Subsemnatul am onoare a aduce la cunoștiina On. public din Bra-

șov și jur, că am luat în întreprindere birtul numit Finta din Piața Prundului Nr. 14 Brașov. Stau la dispoziția On. public românesc cu mâncări calde, mezeluri. Beuturi curate, procurate de mine. Billard și popicărie de vară și iarnă. Grădină frumoasă cu arbori. Rog On. public a-mi da tot sprrijul. — *Iancu Axente, fost comerciant în Arpătac.*

Din desp. »Asociațiunii».

— Convocare. —

Comitetul despărțământului Dicio-sănmărtin al »Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român» va ținea la 9 Iunie a. c. trei *prelegeri populare* și anume: la 9 oare a. m. în comuna Pooea de lângă Cuștelnic, la 11 oare a. m. în comuna Subpădure și la 3 oare p. m. în Lăscud, la cari invită cu dragoste pe toți din Pooea, Subpădure, Lăscud și jur, cari doresc înaintarea culturală a poporului român.

Comitetul despărțământului.

Cărți și reviste.

Au apărut:

Nr. 7 din «Biblioteca Școalei secundare» (Ploști) *Pentru Basarabia*, culegere de texte privitoare la țara, trecutul, literatura și starea actuală a fraților basarabeni, întocmită de D. Munteanu-Râmnic profesor. — Prețul 1 leu.

— *Florile Dalbe* poezii de I. U. Scricu (Editura Revistei «Ramuri» Craiova) — Prețul 2 lei.

— În curând va apărea:

O *Ediție completă, într'un mare volum, a scrierilor genialului Eminescu*, care va cuprinde:

Poezii, Nuvele, Romane, Poezii Populare, (nepublicate). Portrete literare, (nepublicate). Critică Dramatică, Polemici (nepublicate). Scrișori către prieteni (nepublicate). Insemnări literare, (nepublicate). Poezii Postume, Poeme, (nepublicate). Teatru, (nepublicate). Articole politice. Cugetări, filozofice, social-istorice și economice (nepublicate). Povestiri Populare, (nepublicate). Traduceri, (nepublicate). Cânteca lumești, (nepublicate). Lingvistică. Fiziografie. Gramatică. Dicționar de rime. Notițe de drept. Ziarism. Această lucrare va mai avea și o Biografie completă a poetului întocmită după izvoare cu totul noi descoperite în ultimul timp. Ilustrații artistice vor însoți textul acestui volum

Cei, cari abonează acest volum li vor primi pe prețul de 3 fr. 50 bani (în Transilvania și Bucovina 4 lei). Lista de abonament este deschisă dela 1 Iunie și până la 1 Iulie a. c. Adresă: Librăria Românească (I. V. Ionescu și N. Georgescu) Iași (Str. Lăpușneanu 44; Palatul hotelului »Traian».

După apariție volumul se va vinde în librării cu 6 lei exemplarul în loc de 3 lei 50 bani.

ULTIME ȘTIRI.

Atentat nereușit contra lui Tisza.

Budapesta, 7 Iunie 1912, (Telegramă partic.) Azi la oarele 11 a. m. dep. Kovács Gyula, eschis dela ședința camerei, a pătruns în cameră și postându-se în loja ziaristilor a tras trei focuri de revolver asupra contelui Tisza, fără însă a-l răni. După comiterea atentatului Kovács și-a tras un glonț de revolver, rănindu-se mortal. În stare desperată Kovács a fost transportat în sanatorul lui Herzel unde li s'a extras glonțul. Pe timpul atentatului nu se afla nici un deputat opozițional în cameră.

Budapesta 7 Iunie. În toate orașele țării se vor convoca zilele aceste adunări de protestare în contra regimului Tisza. Pe Duminică este convocată o mare adunare independistă-socialistă la Cluj.

POSTA REDACȚIEI.

D-nei E. I. Paraschiv în Sebeșul-săseac. Contribuiri la masa studenților români se publică gratuit.

Proprietar:

Tip. A. Mureșianu: Branisce & Comp.

Redactor responsabil: Ioan Brotea.

Novități de primăvară!

In atentiunea On. public cumpărător!

Mi-a sosit cele mai moderne

Pardesiuri de dame pentru primăvară,

Costume, Pardesiuri de fete,

rochii in asortiment bogat.

Rog on. cumpărători a se convinge despre capabilitatea mea de concurență, și dacă nu va cumpăra.

Cu toată stima:

Goldmann N. P.

Magazin modern de îmbrăcăminte de dame.

Brașov, Tîrgul Inului Nr. 28. Telefon 205.

Novități de primăvară!

Fără concurență.

Asortiment bogat de modele.

Tot omul cum se cade

își poate procura Haine și albituri cu înlesnire de a le plăti lunar sau la săptămână dela cea mai veche și solidă firmă

RONAI HENRIK, Strada Mihail Weiss 22.

TELMANN BÉLA

salon de modă. Brașov, piața Francisc Iosif, Colțul dela Tîrgul cailor, deasupra mag. Scherg. etj I.

Confectionează cu lucrători de rangul prim din stoffe moderne

haine bărbătești

Mantale engleze de dame și costume.

Comande din provincie se escută cu garanție, fără probă și defect.

Recomandăm

IAURT

nou preparat, folosind zilnic cultură proaspătă, pentru stărpirea ciupercei

Bazillus bulgaricus.

Produsul nostru întrece ori și ce fel de iaurt.

Prețul unei sticle mari 22 b.

” ” ” mici 12 b.

Lăptăria centrală din Brașov.

!! Medicament de un efect fără pereche contra boalelor colice la cai !!

Invenție senzațională!

Patentat cu Nr. 3956.

ANTICOL

Soutit d. lege Nr. 141.

Medicament de un efect fără pereche contra boalelor colice la cai. Cu medicamentul ANTICOL esperențele de doi ani care s'a făcut la reg. I. de husari sau verificat adevărindu-să că nu există un medicament care să sisteze mai curând și mai sigur colica, căci în fiecare cas după o singură doză boala a încetat cu desăvârșire. O dosă care conține 2 porțiuni de ANTICOL costă 4 cor., 4 doze 8 cor., 6 doze 12 coroane

Se poate comanda la inventator:

Laboratoriul de „ANTICOL“.

Mayer Ignáz veterinar suprem reg. Brașov.

Reg. I. c. r. de husari

Recunoștință

Subsemnatul am găsit că medicamentul inventat și compus de Mayer Ignáz veterinar suprem de cerc reg. în contra înbolnăvirilor de coleră, este folositor, aplicându-l atât la cai mei proprii cât și la cai regim. și obținând rezultate surprinzătoare. De aceea atât pentru efectul său sigur și rapid cât și pentru forma sa ușoară de manipulat, îl recomand cu toată căldură

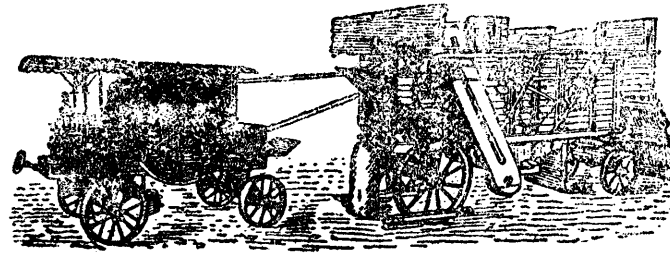
Ca întregire a recunoștinței de mai sus, tmi au libertatea a publica scrisorile recente de recunoștință pe care le am în mână despre efectul cu succes al anticolului Broșura care conține multe scrisori de recunoștință o pun cu plăcere grațuit la dispoziția amatorilor.

!! Medicament de un efect fără pereche contra boalelor colice la cai !!

Nouă firmă românească

IOAN V. FÊT

Budapesta, Nagymező-utca 36 b.

MOTOARE

cu benzin, ulea 3 HP. gaz. dela brut și în sus.

Tot felul de mașini și instrumente agricole, ca: Treerătoare cu motor, maenji și mână, pluguri grăpi etc. Pompe de fântâni și incendiu cu forță motorică. Mori. Mașini de sămănat cu mână, cari în urma etinătății precisiunii și manurei ușoare sunt indispensabile pentru fiecare agricultor.

Prețuri moderate, Catalog ilustrat și Preliminar la dorință GRATIS și FRANCO.

Georg Copony

Str. Furculiții 3. BRAȘOV, Str. Măcelarilor 4.

Uzină de lăcătușerie, instalațiuni de gaz, conduct de apă pentru iluminații electrice.

Lucrează: balcoane la grădini, balustrade, grilaje la morminte, balustrade de fer și ferestri la scări, uși, oblane și orice lucrare de ferăse. — Pentru instalații electrice întocmiri complete de oțel. Conrole, grilaje pentru ferestri. — La zidiri lucrările ce cad în bransa lăcătușeriei. — Primesc lucrări a ferumina cu acetilen și oxigen. Aranjamente moderne pentru bucătării, odăi de baie, closete. Instalații moderne pentru iluminare cu gaz și unde nu se află canalizație de gaz pe stradă. Praxa îndelungată mă face destoinic a uera bine și solid. — Despre lucrul meu durabil garantez.

Stabilimentul de hidroterapie din Brașov

instalat pe lângă băile de aburi ale Eforiei școlare române gr. or. s'a deschis la 1 Maiu st. n.

Stabilimentul este aranjat conform cerințelor timpului modern și provăzut cu aparatele de cură cele mai perfecte.

Există două secții separate: una pentru domni și alta pentru doamne.

Stabilimentul este condus de d-l Dr. G. Baiulescu și bolnavii fac cura cu apă în mod sistematic și rațional, după prescripția medicului dirigent

D-l Dr. Baiulescu dă consultațiuni în stabiliment în fiecare zi dimineața dela oarele 7-9 și după amiază dela 4-5.

Eforia școlalelor centrale gr. or. române din Brassó.

Administrația băilor.

Nu scăpați ocazia!

Pentru sărbătorile de Paști, Rusali, sezonul de vară, a Vă aprovisiona cu haine de dame și bărbați dela firma

Frații Fischer Brașov, Strada Porții Nr. 51.

- Se pot cumpăra cele mai frumoase, moderne pardesiuri de dame dela . . . . . 14 coroane în sus.
- Pardesiuri elegante de fete . . . . . 10 " " "
- Pardesiu fin modern de bărbați Raglan 20 " " "
- Costume moderne . . . . . 18 " " "
- Costume pentru băieți . . . . . 12 " " "
- Costume pentru copii . . . . . 4 " " "

Atragem atenția On. public asupra firmei.

166,9-50.

Strada Porții Nr. 51.

Prăvălie nouă de mobile de fier.

Am oncare a aduce on. publicului din Brașov și jur că în str. Furculiței de jus am deschis o prăvălie de mobile de fier, care le vând cu prețuri de fabrică.

Asortiment mare în coșuri de călătorie și în mobile împletite pentru grădină.

Rog prin prezență a cerceta prăvălia mea.

Cu toată stima:

BAJOR LAJOS.

Persoanele care se bucură de credit, li se fac condiții de plată favorabilă.

De minune prețuri ieftine cu toată scumpetea cea mare, la

Arnold Schapira, deposit de giuvaericeale, și articole de bijuterie.

Brașov, Strada Porții Nr. 36.

Binevoitii a Vă convinge, — nu silesc — pe nimeni la cumpărat. —

Atelier de reparat bijuterii și ciacornice engarantie.

— Serviciu ieftin. —

Filială la CSIKSZEREDA,

Caut

Un tânăr român

de 20-25 ani care se cunoaște limba română și germană la fabrica de mobile a subsemnatului. Oferte la adresa I. Brezoi, fabrica de mobile București Calea Rahovei No. 3.

1-3.

Ad. 15/1912.

De inchiriat:

Casa de sub Nr. 49 din strada Prandului. Informațiuni să pot lua dela Dl. Epitrop Andrei Lupan seu. (Cacova-de-sus Nr. 4.)